

Soundtrack van een gezamenlijke reis

ANP XTRA

Een stiltecoupé is zelden stil. Tot ergernis van Berend die voor zijn werk elke dag met de trein reist. Maar hij heeft een oplossing: zijn ukelele maakt iedereen rustig.

Het is rustig in de stiltecoupé. Een oudere vrouw met een boek, een man die uit het raam staart, buiten weilanden met hier en daar een schaap. Tegenover me zit Berend, de man die mij drie dagen geleden mailde dat hij de oplossing heeft voor lawaai in de stiltecoupé. Die oplossing zit in de grote plastic tas naast zijn voeten.

Het is zijn ukelele, een soort minigitaar.

Berend zit voor zijn werk elke dag in de trein en ergerde zich jarenlang aan het lawaai in de coupés. Luide bellers, mensen die muziek afspelen van hun laptop of telefoon. Negen van de tien stiltecoupés waarin hij zit zijn volgens Berend 'gevuld met lawaai'.

Op een dag, het was weer eens lawaaierig in de stiltecoupé, had Berend toevallig zijn ukelele bij zich en besloot een stukje te spelen.

"Ik had het gevoel dat ik de lawaaimakers daar misschien mee stil zou krijgen", zegt hij zachtjes. Hij kijkt om zich heen of de man en vrouw in de coupé hem hebben gehoord. Dan fluistert hij verder. "Het was een ingeving, heel intuïtief. Toen ik begon te spelen dimden mensen hun volume. Telefoongesprekken werden afgerond, muziek werd uitgezet."

"Waarom dan?", fluister ik.

Berend kijkt peinzend naar de grijze nieuwbouwwijk waar we langs zoeven. Hij praat nu zo zacht dat ik voorover moet buigen om hem te kunnen verstaan. "Ik denk dat de overgang van het lawaai op het station naar de stilte van een stiltecoupé te groot is", zegt hij. "Mensen zijn bang voor de stilte. En uit angst maken ze lawaai. Een stiltecoupé zou dus eigenlijk niet helemaal stil moeten zijn. Het gaat eerder om de suggestie van stilte, om rust."

Sinds die ene dag stapt hij de trein niet meer in zonder zijn ukelele.

Ik bekijk Berend van top tot teen. Zijn gekreukelde pak, zijn vriendelijke, ronde gezicht.

Meent hij het echt? Ik zou me dood ergeren aan een man die begint te tokkelen in de trein.

Ik vraag of mensen nooit kwaad worden.

Hij schudt zijn hoofd. "Alles valt of staat bij hoe je het doet", sist hij. "Ik speel met de stilte in mijn hoofd, snap je? Om de stilte te laten klinken. Dat horen mensen. En dat maakt ze rustig."

Ik knik. Er zit wat in, maar ik kan moeilijk geloven dat het werkt.

Op station Utrecht Centraal stroomt de stiltecoupé halfvol met bellende, pratende mensen. Tijd om de daad bij het woord te voegen.

Berend haalt zijn instrument tevoorschijn. Heel voorzichtig legt hij het op zijn schoot en slaat een eerste snaar aan. Snel kijk ik om me heen, niemand lijkt hem op te merken.

Hij speelt zachtjes, bijna onhoorbaar, en toch vult het getokkel de ruimte. Twee bellers kijken verbaasd onze kant uit.

Nu gaan ze schreeuwen dat hij moet ophouden, denk ik.

Ze hangen op en beginnen uit het raam te kijken.

Ik sta versteld dat niemand kwaad wordt.

De ukelelemuziek lijkt de sfeer in de coupé te veranderen. Alsof het de soundtrack is van een gezamenlijke reis. En we nu allemaal een nieuwe rol spelen. Die van weemoedige passagiers die elkaar met vriendelijke knikjes erkennen als medereiziger in dit verhaal. Berend speelt met een kleine glimlach op zijn gezicht en de uitstraling van een reuzenknuffel. "Zie je wel?", fluistert hij.

Ik knik, verwonderd om de transformatie die zich hier voltrekt.

"De oplossing voor lawaai is niet de stilte", fluistert Berend over zijn muziek heen. "De oplossing is rust."

Marjolijn van Heemstra is schrijver en theatermaker. Ze zoekt oplossingen voor prangende problemen.

"De ukelelemuziek lijkt de sfeer in de coupé te veranderen. Ik sta versteld dat niemand kwaad wordt,